

Турнір правознавців у школі

Жанна БУРЯК, учитель історії, правознавства та етики гімназії № 172 «Нивки» м. Києва

Мета: педагогічна та соціально-правова допомога дітям у формуванні їх правової культури, розуміння ролі права в суспільстві, розвиток юридичного мислення, вироблення навичок правомірної поведінки, підвищення зацікавленості та інтересу молодого покоління до правових знань.

Обладнання: проектор, комп'ютер.

Час і місце проведення. Гра проводиться в рамках Тижня прав людини. Час — 1 год. Місце проведення — шкільна актовна зала.

Команди. У грі беруть участь три збірні команди учнів 9 класів.

Склад журі: батьки, вчитель з основ правознавства.

Ведучий — учень-старшокласник, знавець права.

Хід правознавчого КВК

I. Привітання команд.

Максимальна оцінка за конкурс — 5 балів.

II. Розминка — «Віриш — не віриш».

В основу цього конкурсу покладено принцип «віриш — не віриш». Питання ставляться таким чином, що на них можна відповісти «вірю» або «не вірю». Кожна команда по черзі відповідає на запитання. За кожну правильну відповідь — 1 бал.

1) Віриш, що підприємництво — це самостійна ініціатива, діяльність на власний ризик? (Так.)

2) Віриш, що в нашій державі діє принцип: «закон, що дишло, куди повернеш, туди й вишло»? (Ні.)

3) Віриш, що заповіді бувають з умовою та секретними? (Так.)

4) Віриш, що батьки зобов'язані піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний та моральний розвиток? (Так.)

5) Віриш, що юридична особа — це адвокат, прокурор та інші юристи? (Ні.)

6) Віриш, що уряд України прийняв рішення зрівняти заробітну платню вчителів із пенсією народних депутатів? (Ні.)

7) Віриш, що Верховна Рада прийняла закон, за яким кримінальну відповідальність встановлено з 6 років? (Ні.)

8) Віриш, що закон визнає за подружжям право на вибір прізвища? (Так.)

9) Віриш, що за законом заповідач у заповіті може позбавити права на спадщину одного, кількох або всіх спадкоємців? (Так.)

10) Віриш, що особа, яка порушила правила дорожнього руху, буде нести адміністративну відповідальність? (Так.)

11) Віриш, що громадяни України зобов'язані здобути вищу освіту? (Ні.)

12) Віриш, що до спадкоємців I черги належать діти, інший з подружжя та батьки померлого? (Так.)

13) Віриш, що особи з 15 років мають повну дієздатність? (Ні.)

14) Віриш, що в Конституції України 15 розділів? (Так.)

15) Віриш, що громадянин України, який проживає за кордоном і протягом 7 років не став на консульський облік, може втратити громадянство України? (Так.)

16) Віриш, що лише громадяни України мають право на працю та відпочинок? (Ні.)

17) Віриш, що Верховна Рада України відмовилась виконувати норми Конвенції ООН про права дитини? (Ні.)

18) Віриш, що права людини, перелічені в Конституції України, є невичерпними і їх можна доповнювати? (Так.)

III. «Слідство ведуть знавці» — конкурс правових ситуацій.

Командам пропонуються ситуації, які вони повинні прокоментувати.

1. Батько і мати за взаємною згодою змінили громадянство, а їхній 15-річний син не виявив бажання змінювати громадянство. Як правильно вирішити це питання? Чи потрібна згода неповнолітніх дітей для зміни громадянства, якщо його змінили батьки? (Можлива відповідь. За Законом про громадянство, якщо дитина виїхала разом із батьками на постійне проживання за кордон і батьки виходять з громадянства України, за клопотанням одного з батьків разом із батьками з громадянства України може вийти й дитина. Вихід дітей віком від 15 до 18 років з громадянства України може відбуватися лише за їхньою згодою.)

2. 14-річний хлопець на день свого народження побив однокласницю за те, що вона не захотіла з ним танцювати, заподіявши потерпілій тілесні ушкодження, що спричинили в дівчини розлад здоров'я. Чи підлягає він кримінальній відповідальності? У якому віці неповнолітні підлягають кримінальній відповідальності? (Можлива відповідь. Хлопець підлягає кримінальній відповідальності, якщо буде встановлено, що він наніс умисне тяжке тілесне ушкодження або умисне тілесне ушкодження середньої тяжкості, оскільки на момент вчинення дій йому виповнилося 14 років, — це вік, коли за та-

кого виду злочини громадянин починає нести кримінальну відповідальність.)

3. Працівнику фірми «Астра» Віктору необхідно було виїхати у відрядження за кордон. І для нього, і для фірми було б зручно, якби він поїхав на власному автомобілі. Але законодавство не передбачає можливості направлення працівника у відрядження, як у межах України, так і за кордон, на власному автомобілі. Таке можливе тільки на службовому автомобілі. Що необхідно зробити для того, щоб працівник все ж виїхав за кордон у відрядження на власному автомобілі?

(Можлива відповідь. Віктору на час відрядження слід укласти договір оренди власного автомобіля з фірмою «Астра». Це дасть можливість отримати автомобілю статус службового. На цій підставі працівник зможе вимагати від керівництва фірми як відшкодування витрат на обслуговування свого автомобіля, так і сплати відповідної орендної плати.)

4. Громадянці Васильєвій шлюбний вік за рішенням суду знижено до 15 років, вона одружилася з громадянином Романюком. У зв'язку з цим вона переїхала до чоловіка в місто, а отриманий нею у спадщину від дідуся старий будинок, у якому вона жила до шлюбу окремо від батьків, продала громадянці Антоненко під знесення за невелику суму. Батьки Васильєвої, довідавшись про це, заявили вимогу анулювати угоду, мотивуючи її тим, що дочка неповнолітня, їхньої згоди на продаж не отримано, а сума, що її сплатила Антоненко, не відповідає справжній вартості будинку. Васильєва відмовилася. Хто правий у цій ситуації? Свою відповідь обґрунтуйте.

(Можлива відповідь. Ситуація вирішується відповідно до норм цивільного та сімейного права. Зниження Васильєвій шлюбного віку відповідає нормам Сімейного Кодексу України і водночас веде, згідно з Положеннями ЦК України, до набуття повної дієздатності ще до настання повноліття – з моменту одруження. Отже, Васильєва мала право на самостійне укладання будь-якої угоди щодо свого майна, а ціна встановлюється за згодою сторін (у даному випадку – громадянок Васильєвої та Антоненко). Таким чином, вимоги батьків Васильєвої не підлягають задоволенню, може йтися лише про моральний бік справи.)

5. Громадянин Пухляк їхав на велосипеді вулицею. Раптом він знепритомнів унаслідок серцевого нападу. Велосипед, продовжуючи рух під ухил, набрав швидкості та наїхав на пішохода Сергієнка, що переходив вулицю на позначеному переході. Унаслідок наїзду Сергієнко отримав важкі поранення, потрапив у лікарню й велосипедист. Після одужання Сергієнко звернувся до суду з

вимогою відшкодування витрат із боку Пухляка. Яке рішення має прийняти суд? Свою відповідь обґрунтуйте.

(Можлива відповідь. Ця ситуація стосується заподіяння шкоди та вирішується відповідно до норм ЦК України. В даному випадку шкоду вчинила особа – велосипедист Пухляк, що внаслідок раптової непритомності не мала змоги керувати своїми діями. Тому діятимуть правила, за якими особа, що вчинила шкоду в стані, у якому не могла розуміти значення своїх дій або керувати ними, не відповідає за заподіяну нею шкоду. Отже, суд відмовить громадянину Сергієнку в його вимозі.)

6. Спадщина громадянина Шовковського складається з автомобіля, дачі, заощаджень у банку та домашніх речей. Як розподілятиметься спадщина у випадку, якщо Шовковський залишив заповіт, за яким усе майно він заповів синові (22 роки) від першого шлюбу, коли подружжя проживає окремо? Разом із Шовковським проживали дружина (49 років) та дочка (15 років).

(Можлива відповідь. У цьому випадку слід керуватися нормами ЦК України. Відповідно до заповіту спадкове майно має бути передано синові померлого. Але дочка, яка ще не досягла повноліття, має право, незалежно від змісту заповіту, на обов'язкову частку спадщини – половину від тієї, яка належала б їй при спадкоємстві за Законом. Отже, щонайменше 1/6 всього майна, незалежно від змісту заповіту, буде передано дочці померлого, спадкоємцем іншого майна стане його син.)

7. Борис і Євген посварилися через дівчину та домовилися вирішити спір на дуелі. Для цього вони пішли в ліс. Вистрілили одночасно. Борис промахнувся, а Євген влучив. Борис загинув. Адвокат Євгена вважає, що його підзахисний діяв у стані необхідної оборони, і тому кримінальній відповідальності не підлягає. Чи згодні ви з адвокатом? Свою відповідь обґрунтуйте.

(Можлива відповідь. З адвокатом погодитися не можна, оскільки і Борис, і Євген свідомо здійснювали протиправні дії, тому для жодного з них не виникло стану необхідної оборони. Євген повинен понести кримінальну відповідальність за умисне вбивство.)

8. Дев'ятирічний Сергій написав вірші та хотів надіслати їх у дитячий журнал. Але його старший брат Дмитро сказав: «Даремно посилаєш, ти ж неповнолітній, не можеш бути автором, і тому твої вірші не надрукують». Чи правий Дмитро? (Ст. 34 КУ кожному гарантує право на свободу думки та слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Ст. 54 КУ – громадянам гаранту-

ється свобода літературної, художньої, наукової та технічної творчості, захист інтелектуальної власності тощо.)

9. 12-річний Костя подарував своїй подрузі велосипед. Приголомшеним батькам він пояснив, що велосипед — його приватна власність. А в Конституції записано, що кожен має право розпоряджатися своєю власністю. Хто ж правий — Костя чи батьки? (**Можлива відповідь.** Особи до 15 років мають мінімальну дієздатність, тому розпоряджатися цінними речами можуть лише за згодою батьків.)

10. Чи можливо і за яких умов, щоб сільським головою Басівки був темношкірий? (**Можлива відповідь.** Можливо за умов, що темношкірий має громадянство України або набув його в законному порядку.)

11. Перед оглядом шкільної художньої самодіяльності директор школи змусив учителів працювати без вихідних протягом місяця. Дайте оцінку діям директора. Яке конституційне право порушено? (**Можлива відповідь.** Ст. 45 КУ: кожен, хто працює, має право на відпочинок. Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, щорічної відпустки тощо.)

12. 14-річний Віктор вирішив скористатися своїм правом на свободу висловлювання. Він сказав однокласнику все, що про нього думав. При цьому використував грубі слова, зухвалу форму. Чи мав він на це право?

(**Можлива відповідь.** Віктор, безумовно, не мав права принижувати однокласника. Ми маємо використовувати свої права, але при цьому не можемо порушувати права інших людей. Віктор не тільки повівся негарно — він здійснив правопорушення, за яке має відповідати.)

IV. Конкурс капітанів — промова на тему «Я — кандидат у народні депутати України».

Викласти основні ідеї своєї передвиборної програми та переконати виборців проголосувати саме за нього.

V. «Правова підказка» — пояснення правових термінів.

Один із учасників команди має пояснити членам журі термін, не називаючи його, так, щоб журі назвало правильну відповідь.

1. Президент
2. Монархія
3. Конституція

4. Верховна Рада
5. Кабінет Міністрів
6. Вибори
7. Референдум
8. Податки
9. Злочин
10. Прем'єр-міністр
11. Спікер (Голова Верховної Ради)
12. Кодекс
13. Адвокат
14. Прокурор
15. Державний прапор
16. Державний гімн
17. Державний герб
18. Політична партія

VI. Музичний конкурс.

Звучать пісні. Командам потрібно вказати, які права людини чи права дитини в пісні висвітлено.

VII. Відеозапитання.

Командам пропонується дати коментар правових ситуацій із кінофільмів, фрагменти яких запропоновані для перегляду. Максимальна оцінка за конкурс — 10 балів. Перелік кінофільмів, використаних у відеоконкурсі: «Діамантова рука», «Кавказька полонянка», «Незвичайні пригоди італійців у Росії».

VIII. Домашнє завдання.

Захист Конституції класу.

«Правова підказка»

Терміни для команди 1

1. Омбудсмен
2. Заповіт
3. Апатрид
4. Державний прапор
5. Закон
6. Вибори

Терміни для команди 2

1. Референдум
2. Демократія
3. Злочин
4. Біпатрид
5. Державний герб
6. Кодекс

Терміни для команди 3

1. Правопорушення
2. Мітинг
3. Дієздатність
4. Державний гімн
5. Конституція
6. Спадщина

ІСТОРІЯ

2, 2012

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 74644

В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

ПРОГРАМА ЗНО З ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ПРІОРИТЕТИ
ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. 10 КЛАС

УНР. БІЙ ПІД КРУТАМИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. 10 КЛАС

ОПОЗИЦІЙНИЙ РУХ
У 1960-1970 рр. В УКРАЇНІ
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. 11 КЛАС

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ
МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

видавництво
**ПЕДАГОГІЧНА
ПРЕСА**
ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО

МИХАЙЛО МИХАЙЛОВИЧ
КОЦЮБИНСЬКИЙ
1881-1943